

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav hospodářských a sociálních dějin

Studijní obor: Moderní hospodářské a sociální dějiny

Teze disertační práce

Mgr. Tomáš Hemza

Dějiny ÚV KSČ v éře Antonína Novotného

The Central Committee of the Communist Party of Czechoslovakia in the period
of Antonín Novotný

Praha 2019

Školitel: doc. PhDr. et JUDr. Jakub Rákosník, Ph.D.

Výzkum disertační práce je založen na třech základních badatelských východiscích. Zprv, sledované poststalinské období let 1953 až 1967 bylo pojato jako vnitřně koherentní. Záměrem bylo vyhnout se přístupu, který by dějinám Komunistické strany Československa v padesátých a šedesátých letech dvacátého století rozuměl jako teleologickému směřování od stalinského teroru k reformním ideám pražského jara. Zadruhé, tematika práce byla studována z perspektivy historických aktérů a jejich svébytného jednání. K vrcholným komunistickým funkcionářům nebylo přistoupeno jako k pasivním aktérům, kteří v pozici sovětských místodržících realizovali politická rozhodnutí učiněná v Moskvě, ale jako k svébytně jednajícím politickým hráčům s vlastními zájmy a cíli. Zatřetí, práce vychází z perspektivy politického pluralismu definovaným historikem Archie Brownem.¹ Orgány a aparát ÚV KSČ nebyly studovány jako jednolité monolit, ale naopak jako prostor střetávání různých názorů, ideových představ i skupinových zájmů. Na základě těchto badatelských východisek bylo téma aparátu ÚV KSČ zpracováno na prostoru tří spolu souvisejících dílčích podtémat: personálního obsazení vedoucích pracovních pozic, organizační struktury a takzvané kádrové nomenklatury.

Z hlediska personálního obsazení aparátu ÚV KSČ do počátku šedesátých let platilo, že vedoucí funkce zastávali převážně zkušení předváleční straníci. Nikdo z nich nepatřil bezprostředně po roce 1945 mezi členy nejvyšší stranické elity a základním faktorem jejich kariérního vzestupu byla rozsáhlá vnitrostranická čistka z počátku padesátých let, na které se někteří aktivně podíleli. Personální otřesy umocnily raketový kariérní vzestup mladých straníků, kteří začali obsazovat uvolněná vedoucí stranická místa. Jednalo se o generaci aktivních straníků narozených okolo roku 1920. Zástupci této poválečné generace se politicky aktivizovali se skončením druhé světové války. Často nedisponovali žádným hlubším vzděláním ani pracovními zkušenostmi, o to větší však byla jejich víra v uskutečnění šťastné komunistické budoucnosti. Od roku 1953 pak tito zapálení straníci postupně začali obsazovat i funkce ve vedení aparátu ÚV KSČ, přičemž jim v některých případech v době nástupu do vedoucí funkce nebylo ani třicet let.

S personálním obsazením vedoucích pozic souvisí i druhé sledované téma – organizační struktura aparátu ÚV KSČ a postavení stranického aparátu v politickém systému komunistického režimu. V této problematice platí, že se Antonínu Novotnému a jeho spolupracovníkům podařilo mocenské postavení stranického aparátu, těžce postiženém procesem hledání nepřátel a zrádců v první polovině padesátých let, rehabilitovat a posunout

---

¹ BROWN, Archie: *The Gorbachev factor*. Oxford, Oxford University Press 1996, s. 309–315; BROWN, Archie: *Communism*. In: SMELSER, Neil J, BALTES, Paul B. (eds.): *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. Vol IV*. Amsterdam, Elsevier 2001, s. 2323–2325; BROWN, Archie: *The Soviet Union: Reform of the System or Systemic Transformation?* *Slavic Review*, roč. 63, č. 3 (2004), s. 492.

na mocenský vrchol. Přijetím kádrového pořádku v roce 1954 a souvisejících usnesení se stranické orgány a aparát vrátily na vrchol institucionálního žebříčku komunistického politického zřízení. Díky systému kádrové nomenklatury se pracovníkům stranického aparátu podařilo převzít dohled a kontrolu nejen nad činností orgánů státní správy, masových organizací a hospodářskými podniky, ale především si postupně podřídili i klíčové silové složky – armádu a Státní bezpečnost.

Třetím sledovaným tematickým okruhem byl výkon politické moci. Realita politického vládnutí na nejvyšší úrovni spočívala na každodenní praxi přijímání usnesení, jejichž plnění na nižších úrovních bylo velmi problematické a diskutabilní. Konkrétním badatelským polem, na kterém byla studována problematika výkonu politické moci, byla personální politika, v dobovém slovníku kádrová nomenklatura. Dle zjištěných poznatků může být konstatováno, že kádrová politika představovala základní stranickou mocenskou pravomoc poststalinského období. Pro období do počátku šedesátých let přitom platilo, že byla primárně chápána jako nástroj stabilizace a upevnění vládnoucího postavení komunistické strany, respektive jejího vedení a aparátu. Prostřednictvím systému kádrové nomenklatury byli na jedné straně do vedoucích funkcí dosazováni především komunistickému vedení loajální pracovníci, na druhé straně mohly stranické orgány jakéhokoliv vedoucího pracovníka z jeho funkce téměř kdykoliv odvolat a tím si udržovali jeho loajalitu.

Podrobnější výzkum komunistické personální politiky však ukázal, že systém kádrové nomenklatury trpěl značnou disfunkčností. Na centrální i regionální úrovni využívali straníční funkcionáři kádrovou politiku ke sledování svých vlastních ambicí a často dosazovali na vedoucí místa sobě nakloněné osoby bez ohledu na jejich reálné schopnosti. S postupujícím časem snášely mimostranické instituce a hospodářské podniky poručníkování stranických aparátčků stále hůře a snažily se tak z jejich dohledu a kontroly co nejvíce vymanit, respektive stranická usnesení a rozhodnutí včetně kádrových sabotovat. Narůstající nefunkčnosti kádrové politiky si byla většina vedoucích pracovníků aparátu ÚV KSČ vědoma, nikdo však nedokázal najít a prosadit odpovídající řešení. Přijatá usnesení týkající se kádrové politiky se tak točila v kruhu: rozhodovací pravomoci byly střídavě centralizovány nebo decentralizovány, to však nepřineslo jakýkoliv efekt.

Přes chaotický výkon politické moci i disfunkčnost kádrové politiky bylo období do počátku šedesátých let pro stranické vedení časem převážně stability. Ta byla zajištěna jednak uspokojivým hospodářským růstem, dále mixem příznivé sociální politiky vůči vybraným společenským vrstvám a současně pokračující perzekucí vůči skutečným i domnělým nepřátelům komunistického zřízení. Díky tomu se podařilo stranickému vedení bez větší úhony

přežít v okolních zemích bouřlivý rok 1956. Veřejné odhalení Stalinových zločinů neznamenal pro československé komunistické vedení žádný akutní politický otřes, i když mezi generací mladších straníků došlo ke značnému nalomení víry ve správnost nastoupené cesty. Od počátku šedesátých let se však zásadním problémem politického vládnutí stalo stagnující hospodářství, neboť ekonomická deprese plně odhalila strukturální nedostatky komunistického zřízení. Postupují politická, hospodářská i společenská stagnace začala být reflektována především mezi stranickými intelektuály, kteří ve svých úvahách začali problematizovat i otázku samotné existence a činnosti stranického aparátu jako ústřední a řídicí složky politického systému.

Krise politického vládnutí šedesátých let měla zřetelné důsledky i pro sledovaná témata. Zprvce, z hlediska personálního obsazení aparátu ÚV KSČ Antonín Novotný sice držel na vedoucích místech své nejbližší spojence, současně se však rozjel proces rozsáhlé výměny vedoucích pracovníků. Postupně se tak ve vedení aparátu ÚV KSČ prosadil nový trend: na místo zasloužilých předválečných straníků nastupovali do vedoucích pozic buď pracovníci se zkušenostmi z hospodářské řídicí funkce, nebo zástupci mladší generace stranických aparátčků. Zadruhé, postupně se prosazovala kvalitativní změna kádrové politiky. Namísto primárního požadavku dělnického původu se stranická personální politika začala orientovat na profesní a odborné kompetence. Kádrová politika tak přestávala být chápána jako nástroj pro mocenskou stabilizaci režimu, ale jako prostředek ke kariéernímu povyšování mladých, vzdělaných a profesně zdatných pracovníků. Zatřetí, stranické vedení se snažilo orientovat na expertní vědění: bylo ustaveno několik specializovaných vědeckých komisí při ÚV KSČ a akademii věd, které měly svými expertními zjištěními pomoci překonat stagnaci komunistického panství.

Všechny tři výše uvedené momenty se však z hlediska stávajícího politického vedení začaly ukazovat jako kontraproduktivní, protože právě mezi mladší generací vedoucích pracovníků stranického aparátu, vedoucími pracovníky z hospodářské praxe a mezi vědci a experty se stále více objevovaly názory, že stávající politický systém bude muset být zásadně reformován. To však bylo v naprostém protikladu k názorům Antonína Novotného a jeho konzervativně uvažujících podporovatelů, kteří nutnost hlubších reforem politického systému neviděli. V nezáviděníhodné situaci byli především ti straničtí funkcionáři, kteří si uvědomovali neudržitelnost a neefektivnost stávajícího modelu centrálního a direktivního řízení, současně si však při tom také byli vědomi skutečnosti, že by přijetí strukturálních reforem mohlo ohrozit samou vedoucí pozici KSČ.

Úsilí o změnu politického systému včetně kádrové politiky zásadně komplikovali konzervativní funkcionáři v čele s Antonínem Novotným, kteří jakékoliv podstatné změny způsobu vládnutí odmítali. Když v první polovině šedesátých let snahy reformátorů přesvědčit Novotného o nutnosti změn selhaly, stáli pak tito funkcionáři a pracovníci aparátu ÚV KSČ před dvěma souvisejícími úkoly: najít cestu z krize politického vládnutí a současně se nedostat do konfliktu s Novotným. Logika postupu obou dvou táborů měla své opodstatnění. Novotného odpůrci požadovali přijetí reformních kroků jako nezbytné podmínky pro vymanění se z politické a hospodářské stagnace, konzervativně naladěni funkcionáři argumentovali, že nepromyšlené a nepřipravené změny mohou v konečném důsledku ohrozit komunistický režim jako takový. Prohlubující se nejednotnost uvnitř stranického vedení a neshoda na základních programových principech se tak stále více projevovала v sérii dílčích sporů, ať už ve sféře řízení hospodářství, v kulturní a ideologické politice nebo prostřednictvím národnostních rozporů. Eskalující spory dozrály na konci roku 1967 do rozhodujícího mocenského střetnutí.

Z provedeného výzkumu vyplývá, že vývoj komunistického režimu v období let 1953 až 1967 nemůže být žádném případě pojímán jako kontinuální směřování od brutálního stalinismus k reformnímu komunismu s lidskou tváří, ale naopak že se jednalo o období plné zvratů a protikladů. Většina členů stranického vedení ve sledovaném období inklinovala k vnímání socialismu jako takového společenského zřízení, které mělo dělníkům a ostatním pracujícím zajistit sociální jistoty a dobré materiální zajištění. Z tohoto důvodu rok 1956 neznamenal pro většinu stranických funkcionářů zásadní moment pro promyšlení reformních změn stávajícího politického a společenského uspořádání, ale naopak na příkladu Polska a Maďarska zdroj poučení, že zavádění nepromyšlených reformů může celé komunistické panství ohrozit. Zásadnější pokusy reformulovat metody i cíle komunistického vládnutí tak byly spojeny až s ekonomickými problémy šedesátých let, kdy si část vedoucích funkcionářů uvědomila, že hospodářská stagnace může ohrozit celý komunistický režim.

Uvažované poststalinové reformy šedesátých let však v žádném směru nezpochybňovaly dosavadní systémové rámce včetně vedoucí úlohy KSČ ve společnosti. V tomto ohledu platilo, že si členové komunistického vedení v čele s Antonínem Novotným byli vědomi skutečnosti, že i v socialistickém systému mají různí aktéři odlišné (i protichůdné) zájmy. V ideové rovině však stranické vedení v sobě samotném spatřovalo garanta schopného přijímat rozhodnutí nikoliv v dílčím partikulárním zájmu jednoho aktéra, ale v zájmu celé společnosti a její úspěšné cesty vstříc komunismu. Na základě zjištěných poznatků se domníváme, že se osoby ve stranickém vedení nikdy nevzdaly myšlenky reálně vybudovat komunismus, a tudíž nemohly připustit, aby se socialistické budování rozpadlo na nikým

neřízený, neplánovaný a neorganizovaný chaos, ve kterém by jednotliví aktéři usilovali jen o svůj vlastní zájem. Právě v silném centrálním řízení a plánování příslušníci poststalinské stranické elity neviděli brzdu hospodářského a společenského rozvoje, ale naopak hlavní přednost oproti anarchickému kapitalismu, respektive různým revizionistickým komunistickým koncepcím. Silné centrální vedení tak pro ně představovalo hlavní nástroj k překonání dílčích politických, hospodářských a společenských partikulárních zájmů. Také z tohoto důvodu byly stranickým poststalinským vedením většinou odmítány reformní názory požadující decentralizaci politického rozhodování, podnikovou samosprávu, zavedení tržních prvků do hospodářské sféry, liberalizaci kulturní politiky nebo povolení drobného soukromého podnikání.

Prameny a literatura

Archivní prameny

Archiv bezpečnostních složek

Historický fond Státní bezpečnosti (fond H)

Hlavní správa rozvědky SNB – svazky, Svazky tajných spolupracovníků (fond I.S-4)

Sekretariát ministra vnitra I. díl (fond A 2/1)

Sekretariát ministra vnitra II. díl (fond A 2/2)

Správa kontrarozvědky I. díl (fond A 34)

Velitelství Státní bezpečnosti Praha (fond 310)

Národní archiv v Praze

Antonín Zápotocký 1878–1957 (fond 1261/0/03)

Brabec Václav, PhDr., DrSc. (fond 1725)

Čestmír Císař, PhDr. (fond 1309)

Generální sekretariát 1945–1951 (fond 1261/0/32)

Kádrové oddělení ÚV KSČ, řády a vyznamenání 1948–1951 (fond 1261/2/6)

Kancelář I. tajemníka ÚV KSČ Antonína Novotného I. část (fond 1261/0/43)

Komise pro šetření politických procesů (nezpracovaný fond)

Oddělení stranických orgánů, I. oddělení (fond 1261/2/1)

Organizační oddělení Marie Švermová 1945–1951 (fond 1261/2/5)

Organizační sekretariát ÚV KSČ 1947–1954 (fond 1261/0/12)

Politický sekretariát ÚV KSČ 1951–1954 (fond 1261/0/22)

Porady tajemníků ÚV KSČ 1954–1966 (fond 1261/0/24)

Politické byro ÚV KSČ 1954–1962 (fond 1261/0/11)

Předsednictvo ÚV KSČ 1962–1966 (fond 1261/0/4)

Předsednictvo ÚV KSČ 1966–1971 (fond 1261/0/5)

Sekretariát ÚV KSČ 1945–1951 (fond 1261/0/13)

Sekretariát ÚV KSČ 1954–1962 (fond 1261/0/14)

Sekretariát ÚV KSČ 1962–1966 (fond 1261/0/15)

Sekretariát ÚV KSČ 1966–1971 (fond 1261/0/16)

Ústřední kontrolní a revizní komise KSČ (fond 1476)

Ústřední kulturně propagační komise a kulturně propagační oddělení KSČ (fond 1261/2/20)

Státní oblastní archiv v Třeboni

KSČ – Jihočeský krajský výbor České Budějovice (fond KSČ-JKV České Budějovice)

Zemský archiv v Opavě

KSČ – Severomoravský krajský výbor Ostrava (fond KSČ-SKV Ostrava)

Periodika

Reportér, 1968

Rudé právo, 1948–1950, 1954, 1957, 1961, 1968, 1978, 1986, 1988

Publikované prameny a dobová literatura

Dějiny Všesvazové Komunistické strany (bolševiků): stručný výklad. Praha, Svoboda 1949.

Dokumenty z porad představitelů komunistických a dělnických stran v Moskvě v letech 1957 a 1960. Praha, Státní nakladatelství politické literatury 1961.

KAPLAN, Karel (eds.): *Aparát ÚV KSČ v letech 1948–1968. Studie a dokumenty.* Praha, ÚSD AV ČR 1993.

KAPLAN, Karel (eds.): *Kádrová nomenklatura KSČ 1948–1956. Sborník dokumentů.* Praha, ÚSD AV ČR – Státní ústřední archiv 1992.

KAPLAN, Karel (eds.): *StB o sobě. Výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka.* Praha, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR 2002.

MACHONIN, Pavel: *Cesty k beztrídni společnosti. Trídni vztahy v období výstavby socialismu a komunismu.* Praha, SNPL 1961.

MAŇÁK, Jiří (eds.): *Proměny strany moci III. Početnost a složení pracovníků stranického aparátu KSČ 1948–1968.* Praha, ÚSD AV ČR 1999.

MLYNÁŘ, Zdeněk: *Stát a člověk. Úvahy o politickém řízení za socialismu.* Praha, Svobodné slovo 1964.

O procesech a rehabilitacích /I./. Zpráva „Pillerovy komise“ o politických procesech a rehabilitacích v Československu v letech 1949 až 1968. Praha, Florenc 1990.

PREČAN, Vilém, CÍSAŘOVSKÁ, Blanka (eds.): *CHARTA 77: Dokumenty 1977–1989. Sv. 1 (1977–1983).* Praha, ÚSD AV ČR 2007.

ROHLÍČEK, Rudolf: *Možnosti vplyvu socialistických financií, najmä úveru, na uplatňovanie najnovších poznatkov vedy a techniky pri výrobe výrobných prostriedkov.* Praha, VSŠ-ISV při ÚV KSČ 1963.

ROHLÍČEK, Rudolf: *Finance a vědeckotechnický pokrok.* Praha, NPL 1966.

- SLAVÍK, Václav: *Pravá tvář Banderovců. Akce B proti civilní síti*. Praha, Orbis 1948.
- SLAVÍK, Václav: *Veliký Stalin, náš nejlepší přítel*. Praha, Svoboda 1949.
- SLAVÍK, Václav: *Živ je Lenin*. Praha, Rudé právo 1950.
- VONDROVÁ, Jitka, NAVRÁTIL, Jaromír a kol. (eds.): *Mezinárodní souvislosti Československé krize 1967–1970. Prosinec 1967–červenec 1968*. Brno, ÚSD AV ČR – Doplněk 1995.
- VONDROVÁ, Jitka, NAVRÁTIL, Jaromír, MORAVEC, Jan (eds.): *Komunistická strana Československa. Pokus o reformu (říjen 1967–květen 1968)*. Praha – Brno, ÚSD AV ČR – Doplněk 1999.
- VONDROVÁ, Jitka (eds.): *Mezinárodní souvislosti Československé krize 1967–1970. Dokumenty ÚV KSSS 1966–1969*. Praha – Brno, ÚSD AV ČR – Doplněk 2011

Memoárová literatura

- ADÁMEK, Vladimír (red.): *Vzpomínají předváleční členové Komunistické strany Československa šestého pražského obvodu*. Praha, Obvodní výbor KSČ Praha VI. 1982
- CÍSAŘ, Čestmír: *Paměti. Nejen o zákulisí Pražského jara*. Praha, SinCon, 2005.
- ČERNÝ, Rudolf: *Antonín Novotný. Vzpomínky prezidenta*. Česká Kamenice, PolArt 2008.
- DUBČEK, Alexander: *Naděje umírá poslední. Vlastní životopis Alexandra Dubčeka*. Praha, Svoboda – Libertas 1993.
- FROLÍK, Josef: *Špion vypovídá*. Praha, Orbis 1990.
- HÁJEK, Jiří: *Paměti*. Praha, Ústav mezinárodních vztahů 1997.
- HAMŠÍK, Dušan: *Spisovatelé a moc*. Praha, Československý spisovatel 1969.
- MLYNÁŘ, Zdeněk: *Mráz přichází z Kremlu*. Praha, Mladá fronta 1990.
- PELÍŠEK, Václav: *Nástup šedivých. Svědectví*, roč. 10, 1971, č. 40, s. 543–554.
- SVITÁK, Ivan: *Devět životů. Konkrétní dialektika*. Praha, SAKKO 1992.
- ŠIK, Ota: *Jarní probuzení. Iluze a skutečnost*. Praha – Zürich, Mladá fronta – Polygon 1990.
- ŠIMON, Bohumil: *Klobouk od Brežněva*. Praha, Periskop 1997.
- ŠTROUGAL, Lubomír: *Paměti a úvahy*. Praha, Epoque 2009.
- ŠTROUGAL, Lubomír: *Ještě pár odpovědí*. Praha, Epoque 2011.
- ŠULC, Zdislav: *Z jeviště i zákulisí české politiky a ekonomiky. Vzpomínky novináře a ekonomy 1945–1995*. Brno, Doplněk 2011.
- VOLNÝ, Sláva: *Kvadratura času, aneb, Jak jsem doklopýtal do srpna 68*. Praha, Práh 2008.
- WICHTERLE, Otto: *Vzpomínky*. Praha, Academia 2017.

Odborná literatura

- ANEV, Petr, BÍLÝ, Matěj (eds.): *Biografický slovník vedoucích funkcionářů KSČ (1921–1989)*. Praha, Ústav pro studium totalitních režimů – Academia 2018.
- BÁRTA, Milan a kol.: *Biografický slovník náčelníků operativních správ Státní bezpečnosti v letech 1953–1989*. Praha, Academia – ÚSTR 2017.
- BAŠTA, Jiří: *Lidové milice. 1948–1969. Nelegální armáda Komunistické strany Československa*. Praha, ÚSTR 2013.
- BAYLIS, Thomas A.: Economic Reform as Ideology: East Germany's New Economic System. *Comparative Politics*, roč. 3, č. 2 (1971), s. 211–229.
- BENČÍK, Antonín: *Téma: Alexander Dubček*. Praha, Křesťanskosociální hnutí 2012.
- BILÍK, Petr: *Ladislav Helge: cesta za občanským filmem. Kapitoly z dějin československé kinematografie po roce 1945*. Brno, Host 2011.
- BÍLÝ, Matěj: Reakce již bourá pomníky a my... teprve projednáváme! Některé aspekty debaty o XX. sjezdu KSSS ve vybraných nižších organizacích KSČ. *Securitas Imperii*, sv. 30 (2017/1), s. 60–96.
- BRENNER, Christiane: *Mezi Východem a Západem. České politické diskurzy 1945–1948*. Praha, Argo 2015.
- BROOKER, Paul: *Non-Democratic Regimes. Theory, Government and Politics*. Basingstoke – London, Macmillan Press 2013.
- BROWN, Archie: Pluralistic Trends in Czechoslovakia. *Soviet studies*, roč. 17, č. 4 (1966), s. 453–472.
- BROWN, Archie: *The Gorbachev factor*. Oxford, Oxford University Press 1996.
- BROWN, Archie: The Soviet Union: Reform of the System or Systemic Transformation? *Slavic Review*, roč. 63, č. 3 (2004), s. 489–504.
- BROWN, Archie: *Vzestup a pád komunismu*. Brno, Jota 2011.
- CAWSON, Alan: *Corporatism and Political Theory*. New York, Oxford, B. Blackwell 1986.
- CEBE, Jan: *Spolkový život českých novinářů v letech 1945–1948*. Praha, Karolinum 2015.
- CONNELLY, John: *Zotročená univerzita. Sovětizace vysokého školství ve východním Německu, v českých zemích a v Polsku v letech 1945–1956*. Praha, Karolinum 2008.
- CUHRA, Jaroslav: „Kádrovník nikdy nemůže být se svou prací hotov“. Kádrování a komunistické vládnutí. *Dějiny a současnost. Kulturně historická revue*, roč. 31, č. 11 (2009), s. 30–33.
- ČERNÁ, Marie, CUHRA, Jaroslav (eds.): *Prověrky a jejich místo v komunistickém vládnutí. Československo 1948–1989*. Praha, ÚSD AV ČR 2012.

- ČVANČARA, Jaroslav: Mauthausen – tábor ztracených duší. *Paměť a dějiny*, roč. 6, č. 2 (2012), s. 96–109.
- DAHL, Robert A.: *Who Governs? Democracy and Power in an American City*. New Haven, Yale University Press 1961.
- DEJMEK, Jindřich, NĚMEČEK, Jan, MICHÁLEK, Slavomír: *Diplomacie Československa, Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992)*. Praha, Academia 2013.
- DEVÁTÁ, Markéta: *Marxismus jako projekt nové společnosti. Dvě studie ke společenským vědám (1945–1969)*. Praha, ÚSD AV ČR 2014.
- DRÁPALA, Milan (eds.): *Na ztracené vartě Západu. Antologie české nesocialistické publicistiky z let 1945–1948*. Praha, Prostor 2000.
- DURMAN, Karel: *Útěk od praporů. Kreml a krize impéria 1964–1991*. Praha, Karolinum 1998.
- DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, KUNC, Jiří: *O přechodech k demokracii*. Praha, Sociologické nakladatelství 1994.
- EISLER, Jerzy, VOLNÁ, Kateřina (eds.): *Bezpečnostní aparát, propaganda a Pražské jaro*. Praha, ÚSTR 2009.
- FASORA, Lukáš, HANUŠ, Jiří, NEČASOVÁ, Denisa a kol.: *Svůdnost sociálního experimentu. Nový člověk 20. století*. Praha, NLN 2018.
- FELCMAN, Ondřej: *Československý parlament na prahu Pražského jara*. Praha, NLN 2015.
- FILTZER, Donald: *The Khrushchev Era: De-Stalinization and the Limits of Reform in the USSR*. London, Macmillan 1993.
- FILTZER, Donald: *Soviet Workers and De-Stalinization. The Consolidation of the Modern System of Soviet Production Relations 1953–1964*. Cambridge, Cambridge University Press 2002.
- FITZPATRICK, Sheila: Revisionism in Soviet History. *History and Theory*, roč. 46, č. 4 (2007), s. 77–91.
- FITZPATRICK, Sheila, GEYER, Michael (eds.): *Za obzor totalitarismu. Srovnání stalinismu a nacismu*. Praha, Academia 2012.
- FITZPATRICK, Sheila: *Ruská revoluce*. Brno, CPress 2017.
- FITZPATRICK, Sheila: *Každodenní stalinismus. Obyčejný život v neobyčejné době: Sovětské Rusko ve 30. letech*. Praha, Academia 2017.
- FRAENKEL, Ernst: *The dual state. A contribution to the theory of dictatorship*. New York, Oxford University Press 2017.
- FRIEDRICH, Carl J., BRZEZINSKI, Zbigniew: *Totalitarian Dictatorship and Autocracy*. New York, Praeger 1966.

- FUKUYAMA, Francis: *Konec dějin a poslední člověk*. Praha, Rybka 2002.
- FURET, François: *Minulost jedné iluze: Eseje o ideji komunismu ve 20. století*. Praha, Argo 2018.
- GALBRAITH, John Kenneth: *The New Industrial State*. London, Hamish Hamilton 1967.
- GARCEAU, Oliver (eds.): *Political Research and Political Theory*. Cambridge - Massachusetts, Harvard University Press 1968.
- GIBIJANSKI, Leonid: Informbyro a východní Evropa. *Soudobé dějiny*, 1995, roč. 1, č. 4–5 (1994), s. 463–472.
- GILL, Graeme J.: *Stalinism*. Basingstoke, Palgrave Macmillan 1998.
- GOLDMAN, Wendy Z.: *Vytváření nepřítele. Udávání a zastrašování ve stalinském Rusku*. Praha, Karolinum, 2014.
- HAMMER, Darrell P.: *The USSR. The Politics of Oligarchy*. New York, Dryden Press 1974.
- HAYWARD, Jack, BARRY, Brian, BROWN, Archie (eds.): *The British Study of Politics in the Twentieth Century*. Oxford, British Academy – Oxford University Press 2003.
- HELLBECK, Jochen: *Revolution on my mind. Writing a diary under Stalin*. Cambridge, Mass., Harvard University Press 2009.
- HEMZA, Tomáš: Ve jménu boje proti „diktátorům“, „spiklencům“ a „zrádcům“. *Soudobé dějiny*, roč. 24, č. 1–2 (2017), s. 127–163.
- HERMAN, Karel: Životní jubileum prof. Františka Havlíčka, člena korespondenta ČSAV. *Československý časopis historický*, roč. 35, č. 3 (1987), s. 476.
- HLOUŠEK, Vít, KOPEČEK, Lubomír (eds.): *Demokracie: teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. Brno, Mezinárodní politologický ústav 2007.
- HOFFMANN, David Lloyd (eds.): *Stalinism. The Essential Readings*. Malden, Blackwell 2003.
- HOFFMANN, David Lloyd: *Stalinist Values. The Cultural Norms of Soviet Modernity 1917–1941*. Ithaca – London, Cornell University Press 2003.
- HOFFMANN, Erik P.: Soviet Views of “The Scientific-Technological Revolution”. *World Politics*, roč. 30, č. 4 (1978), s. 615–644.
- HOPPE, Jiří a kol.: „O nový československý model socialismu“. *Čtyři interdisciplinární vědecké týmy při ČSAV a UK v 60. letech*. Praha, ÚSD AV ČR 2015.
- HORNSBY, Robert: *Protest, Reform and Repression in Khrushchev's Soviet Union*. Cambridge, Cambridge University Press, 2013.
- HOUGH, Jerry F., FAINSOD, Merle: *How the Soviet Union is Governed*. Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press 1979.

- HOUGH, Jerry F.: *Soviet Leadership in Transition*. Washington, Brookings Institution 1980.
- HRADECKÁ, Vladimíra, KOUDELKA, František: *Kádrová politika a nomenklatura KSČ 1969–1974*. Praha, ÚSD AV ČR 1998.
- HÜBL, Milan: *Cesty k moci*. Praha, Naše vojsko 1990.
- CHOLÍNSKÝ, Jan: Český národní výbor v Londýně proti vládám československé Národní fronty. (Vybrané dokumenty z let 1945–1947). *Securitas Imperii*, sv. 32 (2018/1), s. 288–358.
- JANÁČEK, František, MICHÁLKOVÁ, Marie: Příběh zvacího dopisu. *Soudobé dějin*, roč. 1, č. 1 (1993), s. 87–101.
- JECH, Karel: *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. Praha, Vyšehrad 2008.
- JOHNSON, Chalmers (eds.): *Changes in Communist Systems*. Stanford, Stanford University Press 1970.
- JONES, Polly (eds.): *The Dilemmas of De-Stalinization. Negotiating cultural and social change in the Khrushchev era*. London – New York, Routledge 2006.
- KABELE, Jiří: *Z kapitalismu do socialismu a zpět. Teoretické vyšetřování přerodů Československa a České republiky*. Praha, Karolinum 2005.
- KALINOVÁ, Lenka a kol.: *K proměnám sociální struktury v Československu 1918–1968*. Praha, Ústav sociálně politických věd Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy 1993.
- KALINOVÁ, Lenka: *Společenské proměny v čase socialistického experimentu. K sociálním dějinám v letech 1945–1969*. Praha, Academia 2007.
- KALOUS, Jan: Generál Jan Šejna – předmět zájmu vojenské kontrarozvědky. *Securitas Imperii*, sv. 8 (2011), s. 95–148.
- KALOUS, Jan a kol.: *Biografický slovník představitelů ministerstva vnitra v letech 1948–1998. Ministři a jejich náměstci*. Praha, ÚSTR 2009.
- KALOUS, Jan, KOCIAN, Jiří (eds.): *Český a slovenský komunismus (1921–2011)*. Praha, ÚSD AV ČR – ÚSTR 2012.
- KAMIŃSKI, Łukasz: Nedoručený odkaz. Správa Antonína Novotného z augusta 1968 o udalostiach Pražskej jari. *Pamäť národa*, roč. 1, č. 3 (2005), s. 33–42.
- KAPLAN, Karel: *Mocní a bezmocní*. Toronto, Sixty-Eight Publishers 1989.
- KAPLAN, Karel: *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha, Mladá fronta 1992.
- KAPLAN, Karel: *Sovětské poradce v Československu 1949–1956*. Praha, ÚSD AV ČR, 1993.
- KAPLAN, Karel: *Stát a církev v Československu v letech 1948–1953*. Brno, Doplněk 1993.
- KAPLAN, Karel: *Největší politický proces. „M. Horáková a spol.“*. Praha – Brno, ÚSD AV ČR – AHMP – Doplněk 1995.

- KAPLAN, Karel: „*Všechno jste prohráli!*“ *Co prozrazují archivy o IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů 1967*. Praha, Ivo Železný 1997.
- KAPLAN, Karel, KOSATÍK, Pavel: *Gottwaldovi muži*. Praha – Litomyšl, Paseka, 2004.
- KAPLAN, Karel: *Kronika komunistického Československa. Doba tání 1953–1956*. Brno, Barrister & Principal 2005.
- KAPLAN, Karel: *Proměny české společnosti (1948–1960). Část první*. Praha, ÚSD AV ČR 2007.
- KAPLAN, Karel: *Antonín Novotný. Vzestup a pád „lidového“ aparátčika*. Brno, Barrister & Principal 2011.
- KAPLAN, Karel: *Alexej Čepička. Dobová dramata komunistické moci*. Brno, Barrister & Principal, 2011.
- KAPLAN, Karel: *Kronika komunistického Československa. Kořeny reformy 1956–1968. Společnost a moc*. Brno, Barrister & Principal 2011.
- KAPLAN, Karel: *Proměny české společnosti (1948–1960). Část druhá – Venkov*. Praha, ÚSD AV ČR 2012.
- KÁRNÍK, Zdeněk, KOPEČEK, Michal (eds.): *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu I*. Praha, Dokořán – ÚSD AV ČR 2003.
- KÁRNÍK, Zdeněk, KOPEČEK, Michal (eds.): *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu II*. Praha, Dokořán – ÚSD AV ČR 2004.
- KÁRNÍK, Zdeněk, KOCIAN, Jiří, PAŽOUT, Jaroslav, RÁKOSNÍK, Jakub (eds.): *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu VI*. Praha, ÚSD a Dokořán 2009.
- KAŠKA, Václav: *Neukáznění a neangažovaní. Disciplinace členů Komunistické strany Československa v letech 1948–1952*. Praha – Brno, ÚSTR – Conditio humana 2014.
- KLIMEŠ, Ivan: *Filmaři a komunistická moc v Československu. Vzrušený rok 1959. Iluminace. Časopis pro teorii, historii a estetiku filmu*, roč. 16, č. 4 (2004), s. 129–138.
- KNAPÍK, Jiří: *Kdo spoutal naši kulturu. Portrét stalinisty Gustava Bareše*. Přerov, Šárka 2000.
- KNAPÍK, Jiří: *V zajetí moci. Kulturní politika, její systém a aktéři 1948–1956*. Praha, Libri 2006.
- KNAPÍK, Jiří a kol.: *Děti, mládež a socialismus v Československu v 50. a 60. letech*. Opava, Slezská univerzita 2014.
- KŘEŠŤAN, Jiří: *Zdeněk Nejedlý. Politik a vědec v osamění*. Praha – Litomyšl, Národní archiv – Prostor 2012.

- KOPEČEK, Michal: *Hledání ztraceného smyslu revoluce. Zrod a počátky marxistického revizionismu ve střední Evropě 1953–1960*. Praha, Argo 2009.
- KOTKIN, Stephen: *Magnetic Mountain. Stalinism as a Civilization*. Berkeley, University of California Press 1997.
- KOUTSKÁ, Ivana, SVÁTEK, František (eds.): *Politické elity v Československu 1918–1948*. Praha, ÚSD 1994.
- KUBÁT, Jaroslav: *Josef Paleček*. České Budějovice, Růže 1975.
- KUBÁT, Michal: Teorie nedemokratických režimů a východní Evropa 1944–1989. *Politologický časopis*, roč. 13, č. 2 (2006), s. 139–157.
- KURAL, Václav a kol.: *Československo roku 1968. 1. díl. Obrodný proces*. Praha, Parta 1993.
- LAHULA, Ivan a kol.: *Alexander Dubček. Jeho doba a současnost*. Bratislava, Ústav politických vied SAV – Veda, vydavateľstvo SAV 2014.
- LINZ, Juan J.: *Totalitarian and Authoritarian Regimes*. London, Lynne Rienner Publishers 2000.
- LÜDTKE, Alf (eds.): *The History of Everyday Life. Reconstructing Historical Experiences and Ways of Life*. Princeton, Princeton University Press 1995.
- MACHÁČEK, Michal: *Gustáv Husák*. Praha, Vyšehrad 2017.
- MALIA, Martin: *Sovětská tragédie. Dějiny socialismu v Rusku v letech 1917–1991*. Praha, Argo 2004.
- MALÝ, Karel, SOUKUP, Ladislav (eds.): *Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989*. Praha, Karolinum 2004.
- MAREK, Pavel: *České živnostnictvo 1945–1960. Likvidace živnostníků, řemeslníků a obchodníků v českých zemích*. Brno, Doplněk 2006.
- MAŠKARINEC, Pavel: Komparace systémových projevů totalitního panství NDR a Československa v letech 1953–1968 v rovině politického pluralismu a způsobů jeho potírání. *Slovenská politologická revue*, ročník 10, č. 1 (2010), s. 39–58.
- McDERMOTT, Kevin, STIBBE, Matthew (eds.): *Revolution and Resistance in Eastern Europe. Challenges to Communist Rule*. Oxford, Berg 2006.
- McDERMOTT, Kevin, AGNEW, Jeremy: *Kominternu. Dějiny mezinárodního komunismu za Lenina a Stalina*. Praha, NLN 2011.
- MEDVECKÝ, Matej: *Spravodajské eso Slovenského štátu. Kauza Imrich Sucký*. Bratislava, Ústav paměti národa 2007.
- MERVART, Jan: *Naděje a iluze. Čeští a slovenští spisovatelé v reformním hnutí šedesátých let*. Brno, Host 2010.

- NEČASOVÁ, Denisa: *Nový socialistický člověk. Československo 1948–1956*. Brno, Host 2018.
- NEŠPOR, Zdeněk R.: *Institucionální zázemí české sociologie před nástupem marxismu*. Praha, Sociologický ústav AV ČR 2007.
- NEŠPOR, Zdeněk R. a kol.: *Dějiny české sociologie*. Praha, Academia 2014.
- NYKRYN, Jaroslav: *Zahraniční obchod ČSSR*. Praha, Svoboda 1988.
- ODOM, William E.: Soviet Politics and After. Old and New Concepts. *World Politics*, roč. 45, č. 1 (1992), s. 66–98.
- PAVKA, Marek: *Kádry rozhodují vše! Kádrová politika KSČ z hlediska teorie elit*. Brno – Praha, Prius – ÚSD AV ČR 2003.
- PAVLÍČEK, Václav a kol.: *Ústavní právo a státověda II. díl. Ústavní právo České republiky*. Praha, Leges 2015.
- PAVLOVIČ, Richard: Úloha Jozefa Lenárta v roku 1968. *Historický časopis*, roč. 60, č. 4 (2012), s. 641–671.
- PAŽOUT, Jaroslav: „Chceme světlo! Chceme studovat!“ Demontrace studentů z vysokoškolských kolejí v Praze na Strahově 31. října 1967. *Paměť a dějiny*, roč. 2, č. 1 (2008), s. 4–13.
- PERNES, Jiří: *Krize komunistického režimu v Československu v 50. letech 20. století*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK) 2008.
- PERNES, Jiří, BŘEZINA, Vladimír (eds.): *Závěrečná fáze kolektivizace zemědělství v Československu 1957–1960*. Brno, Stilus 2009.
- PERNES, Jiří: *Brno 1951. Příspěvek k dějinám protikomunistického odporu na Moravě*. Praha, ÚSD AV ČR 1997.
- PERNES, Jiří: *Zprávy z Prahy 1953*. Praha, Academia 2016.
- PERNES, Jiří: Specifická cesta KSČ k socialismu. Fikce, nebo realita? *Soudobé dějiny*, roč. 23, č. 1–2 (2016), s. 11–53.
- PEŠEK, Jan a kol.: *Aktéři jedné éry na Slovensku 1948–1989*. Prešov, Vydavateľstvo Michala Vaška 2003.
- PETRÁŇ, Josef: *Filozofové dělají revoluci. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy během komunistického experimentu (1948–1968–1989)*. Praha, Univerzita Karlova – Karolinum 2015.
- PETRÁŠ, Jiří, SVOBODA, Libor (eds.): *Osm let po válce. Rok 1953 v Československu*. Praha – České Budějovice, ÚSTR – Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích 2014.
- PETRÁŠ, Jiří, SVOBODA, Libor (eds.): *Československo v letech 1954–1962*. Praha – České Budějovice, ÚSTR – Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích 2015.

- PETRÁŠ, Jiří, SVOBODA, Libor (eds.): *Předjaří. Československo v letech 1963–1967*. Praha – České Budějovice, ÚSTR – Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích 2016.
- PIŠKULA, Jiří: *Dějiny Církve adventistů sedmého dne v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha, Advent-Orion 2009.
- PLAČEK, Radim: *Oldřich Černík a jeho politická činnost v Ostravském kraji do roku 1956*. Opava, Ústav historických věd – Slezská univerzita v Opavě 2009.
- PRŮCHA, Václav a kol.: *Hospodářské a sociální dějiny Československa II*. Brno, Doplněk 2009.
- PRZYBYLOVÁ, Blažena a kol.: *Ostrava*. Praha, NLN 2013.
- PTÁČNÍK, Jan: Perspektivy využití Linzovy metodologie pro výzkum nedemokracie. *Středoevropské politické studie*, roč. 14, č. 2–3 (2012), s. 315–336.
- RÁKOSNÍK, Jakub: *Sovětizace sociálního státu. lidově demokratický režim a sociální práva občanů v Československu 1945–1960*. Praha, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy 2010.
- RÁKOSNÍK, Jakub: Dlouhá 30. léta (1919–1945): Konceptuální přístupy k transformaci modernity. *Dějiny – teorie – kritika*, roč. 7, č. 2 (2010), s. 222–238.
- RÁKOSNÍK, Jakub, SPURNÝ, Matěj, ŠTAIF, Jiří: *Milníky moderních českých dějin. Krize konsenzu a legitimacy v letech 1848–1989*. Praha, Argo 2018.
- RIGBY, Thomas H., MILLER, Robert F.: *Political and administrative aspects of the scientific and technical revolution in the USSR*. Canberra, Australian National University 1976.
- ROESLER, Jörg: *Tři studie z hospodářských dějin Německa ve 20. století*. Praha, Vysoká škola ekonomická 1999.
- ROMPORTL, Milan: *Kněz Josef Čihák*. Hradec Králové, Biskupství královohradecké, Diecézní teologický institut 2011.
- RYCHLÍK, Jan: *Češi a Slováci ve 20. století. Spolupráce a konflikty 1914–1992*. Praha, Vyšehrad – ÚSTR 2012.
- RŮŽIČKA, Jan: Poststalinismus jako (ne)stalinský projekt modernity? Možnosti konceptuálního uchopení intelektuálních „reformních“ diskurzů v období let 1956–1968. *Soudobé dějiny*, roč. 25, č. 1–2 (2018), s. 208–229.
- SAMUEL, Raphael, STEDMAN-JONES, Gareth (eds.): *Culture, Ideology, and Politics: Essays for Eric Hobsbawm*. London, Routledge & Kegan Paul 1982.
- SCHUBERT, Klaus: Pluralismus versus korporatismus? *Politologický časopis*, roč. 2, č. 3 (1995), s. 175–191.
- SIKORA, Stanislav: *Rok 1968 a politický vývoj na Slovensku*. Bratislava, Pro Historia 2008.

- SIRŮČEK, Pavel a kol.: *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie (vývoj, současnost, výhledy)*. Slaný, Melandrium 2007.
- SKILLING, Harold G.: Interest Groups and Communist Politics. *World Politics*, roč. 18, č. 3 (1966), s. 435–451.
- SMELSER, Neil J, BALTES, Paul B. (eds.): *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. Vol IV*. Amsterdam, Elsevier 2001.
- SOLOMON, Suzan G. (eds.): *Pluralism in the Soviet Union. Essays in Honour of H. Gordon Skilling*. London, The Macmillan Press 1983.
- SOMMER, Vítězslav: Kronikář komunistického Československa. Karel Kaplan a studium soudobých dějin. *Soudobé dějiny*, roč. 15, č. 2 (2008), s. 341–356.
- SOMMER, Vítězslav: *Angažované dějepiscectví. Stranická historiografie mezi stalinismem a reformním komunismem (1950–1970)*. Praha, NLN – Filozofická fakulta Univerzity Karlovy 2011.
- SOMMER, Vítězslav: Manažerská odysea. Teorie řízení v Československu. *Soudové dějiny*, roč. 24, č. 3 (2017), s. 285–310.
- SUK, Jiří: *Veřejné záchody ze zlata. Konflikt mezi komunistickým utopismem a ekonomickou racionalitou v předsrpnovém Československu*. Praha, Prostor 2016.
- ŠIMEČKA, Milan: *Obnovení pořádku*. Brno, Atlantis 1990.
- ŠLOUF, Jakub: *KSČ na Plzeňsku v letech 1945–1948*. Praha 2008. Diplomová práce, Univerzita Karlova. Filozofická fakulta.
- ŠLOUF, Jakub: *Spříznění měnou. Genealogie plzeňské revolty 1. června 1953*. Praha, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy 2016.
- ŠLOUF, Jakub: Justiční procesy s účastníky plzeňské revolty 1. června 1953. *Paginae historiae. Sborník Národního archivu*, sv. 24/2 (2016), s. 214–228.
- ŠLOUF, Jakub: Okradená strana. Protesty členské základny KSČ proti měnové reformě v roce 1953. *Securitas imperii*, sv. 32 (2018/1), s. 250–285.
- ŠTEFEK, Martin: *Za fasádou jednoty. KSČ a SED po roce 1985*. Červený Kostelec, Pavel Mervart 2014.
- ŠTEFEK, Martin: *Komunistická strana Československa v období tzv. normalizace*. Praha 2016. Disertační práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta.
- ŠTVERÁK, František: *Schematismus k dějinám Komunistické strany Československa (1921–1992). Základní informace o ústřední orgánech a biografické údaje o vedoucích představitelích strany*. Praha, Národní archiv 2018.

- ŠULC, Zdislav: *Stručné dějiny ekonomických reforem v Československu (České republice) 1945–1995*. Brno, Doplněk 1998.
- ŠUSTROVÁ, Radka: *Sociální politika a nacionalismus v Protektorátu Čechy a Morava*. Praha 2018. Disertační práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta.
- THERBORN, Göran: *European Modernity and Beyond. The Trajectory of European Societies 1945–2000*. London, SAGE Publications 1995.
- TOMEK, Prokop: *Československý uran 1945–1989. Těžba a prodej československého uranu v éře komunismu*. Praha, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR 1999.
- TOMEK, Prokop: Prevence, profylaxe a výchova v pojetí Státní bezpečnosti. *Sborník Archivu bezpečnostních složek*, č. (2007,) s. 155–181.
- TOMEK, Prokop: *Život a doba ministra Rudolfa Baráka*. Praha, Vyšehrad 2009.
- TOMEK, Prokop: Ve službách CIO. Dvojitý život Josefa Potočka. *Paměť a dějiny*, roč. 10, č. 1 (2016), s. 68–72.
- TOMEŠ, Josef a kol.: *Český biografický slovník XX. století*. Praha – Litomyšl, Paseka – Petr Meissner 1999.
- TRUMAN, David Bicknell: *The Governmental Process. Political Interests and Public Opinion*. New York, Knopf 1951.
- TUCKER, Robert C. (eds.): *Stalinism: Essays in Historical Interpretation*. Norton, New York 1977.
- TUCKER, Robert C.: *Political Culture and Leadership in Soviet Russia*. New York, W. W. Norton & Company 1987.
- URBAN, Jiří: *Kolektivizace venkova v horním Polabí: Od fenoménů k aktérům a jejich motivacím*. Praha, Univerzita Karlova – Karolinum – ÚSTR 2016.
- URBÁŠEK, Pavel: Peripetie třídně politických prověrek na Univerzitě Palackého v Olomouci. *Práce z dějin Akademie věd*, roč. 2, č. 2 (2010), s. 105–117.
- VACÍN, Luděk: Náš pracující lid nedal setlíti tělu Klementa Gottwalda – příspěvek k dějinám pražského mauzolea. *Securitas Imperii*, sv. 21 (2012/2), s. 90–115.
- VEBER, Václav: *Osudové únorové dny 1948*. Praha: NLN 2008.
- VEBER, Václav: *Třetí odboj. ČSR v letech 1948–1953*. Pardubice, Univerzita Pardubice Fakulta filozofická 2014.
- VILÍMEK, Tomáš: „Všichni komunisté do ureň!“ *Volby v Československu v letech 1971–1989 jako společenský, politický a státněbezpečnostní fenomén*. Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR 2016.

VONDROVÁ, Jitka: *Reforma? Revoluce? Pražské jaro 1968 a Praha*. Praha, ÚSD AV ČR 2013.

WAGNEROVÁ, Alena: *Žena za socialismu: Československo 1945–1974 a reflexe vývoje před rokem 1989 a po něm*. Praha, Sociologické nakladatelství 2017.

WHITE, Stephen, NELSON, Daniel N. (eds.): *Communist Politics. A Reader*. London, Palgrave Macmillan 1986.

WILSON, Frank Lee: *Interest-Group Politics in France*. Cambridge, Cambridge University Press 1987.

ZILYNSKÁ, Blanka, SVOBODNÝ, Petr (eds.): *Česká věda a Pražské jaro (1963–1970)*. Praha, Karolinum 2001.

Elektronické zdroje

NODKOVÁ, Michaela, BURGET, Eduard: Dušan Hamšík. *Slovník české literatury po roce 1945* [on-line] Ústav pro českou literaturu AV ČR [cit. 17. září 2018]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=38>.

Stenografický protokol 15. schůze Národního shromáždění ze dne 18. května 1967 [on-line]. Digitální repozitář Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky [cit. 17. září 2018]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/eknih/1964ns/stenprot/015schuz/s015015.htm>

Odborná činnost – Mgr. Tomáš Hemza

Bibliografie

HEMZA, Tomáš: Ve jménu boje proti „diktátorům“, „spiklencům“ a „zrádcům“. Čistka v krajských výborech KSČ v Českých Budějovicích a v Ostravě v roce 1951. *Soudobé dějiny*, č. 1–2, roč. 24 (2017), s. 127–163.

HEMZA, Tomáš: The Personal Structure of the Regional Committees of the Communist Party of Czechoslovakia in České Budějovice, Ostrava and Prague, 1945–1951. *Prager wirtschafts- und sozialhistorische Mitteilungen/Prague Economic and Social History Papers*, 2016/1, pp. 54–75.

HEMZA, Tomáš: Komunismus znovu nalezený. Nad knihou Petra Placáka „Gottwaldovo Československo jako fašistický stát“. *Soudobé dějiny*, č. 4, roč. 23 (2016), s. 717–727.

HEMZA, Tomáš: *Čestmír Císař. Politická biografie 1946–1956*. In: HRADECKÝ, Tomáš a kol. (ed.): *České, slovenské a československé dějiny IX*. Ústí nad Orlicí, Oftis 2014, s. 397–406.

HEMZA, Tomáš: On History of Communist Disciplination. *Prager wirtschafts- und sozialhistorische Mitteilungen/Prague Economic and Social History Papers*, 2014/2, pp. 136–139.

Grantové projekty – řešitel

Grantový projekt „Kolektivní biogram politických pracovníků stranického aparátu KSČ vybraných krajských výborů v letech 1945 až 1949“ – vnitřní grant Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, 2014–2015.

Aktivní účast na vědeckých konferencích

2018 příspěvek „Kádrová politika KSČ na regionální úrovni 1952–1967“, konference „KSČ v regionální perspektivě: struktura – elity – výkon moci“ pořádaná Ústav pro studium totalitních režimů dne 29. listopadu 2018

2015 příspěvek „Aparát krajských výborů KSČ v letech 1945–1949“, konference „České, slovenské a československé dějiny 20. století X.“ pořádaná Filozofickou fakultou Univerzity Hradec Králové dne 31. března 2015

2014 příspěvek „Čestmír Císař. Politická biografie 1946–1956“, konference „České, slovenské a československé dějiny 20. století IX.“ pořádaná Filozofickou fakultou Univerzity Hradec Králové dne 3. dubna 2014.